

AKO 13

AKDENİZ OPERA VE BALE KULÜBÜ KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ - 10

2. ULUSLARARASI İSTANBUL OPERA FESTİVALİ

2nd INTERNATIONAL
ISTANBUL OPERA FESTIVAL

İSVEÇ'TE GÖTEBORG OPERA EVİ

Vinceró

Kazanacağım

Hayatımızı Renklendiren
Sanat Kurumu

Elina Garanca, Mezzo Soprano

AKOB

Akdeniz Opera ve Bale Kulübü
adına imtiyaz sahibi
Fazıl Tütüner

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
A. Vahap Kokulu

Yayın Yönetmeni
İhsan Toksöz

Yayın Kurulu
F. Hakan Gürkan
A. Vahap Kokulu
Semihi Vural
Nihat Taner

Yapım

ERİLYA
TASARIM

bilgi@erilyatasarim.com
0 324 238 0 532
Kültür Mh. Cengiz Topel Cd. No: 10
Kat: I D: I Çamlıbel / MERSİN

Kapak ve Sayfa Tasarımı
Burçin Keseci

Baskı
Güven Ofset Ltd. Şti.
Uray Caddesi No: 25/A Mersin
Tel: 0 324 238 28 80 - 237 27 80
Faks: 0 324 237 80 61

Basım Tarihi
11.10.2011

1000 adet basılmıştır.

AKDENİZ OPERA VE BALE KULÜBÜ DERNEĞİ
Bahçe Mh. 4606 Sk. İstiklal İşhanı Kat: 2 Mersin
Tel: 0 324 238 86 80

akob@akob.org • www.akob.org

Bağışlarınız için banka hesap numarası:

İŞ BANKASI Uray Şubesi
Şube Kodu: 6607 Hesap No: 959250
IBAN: TR690006400000166070959250

* Dergimize gönderilen yazı ve görseller
yayınlansın ya da yayınlanmasın iade edilmez.
Yayınlanan yazıların içeriğinden yazarlar sorumludur.

04-07

**2. ULUSLARARASI
İSTANBUL OPERA FESTİVALI**

Alexandra Ivanoff

14-16

**SÖYLEŞİ:
PAYAM GÜL SUSANNİ**

F. Hakan Gürkan

26-28

**SANATÇI BİR KUMANDAN
KÂZİM KARABEKİR**

Nihat Taner

34 ALKIŞ

Selman Ada

38-39

ANILARDAN SÜZÜLEN NOTALAR

Vahap kokulu

44

**DEVLET OPERA VE BALE'Sİ
2011-2011 SANAT SEZONU
REPERTUVARI**

08-12

**GOTERBORG
OPERA EVİ**

Ömer Eğecioğlu

18-22

VINCERÓ

KAZANACAĞIM

Pervin Çakar

30-33

**HAYATIMIZI RENKLENDİREN
SANAT KURUMU**

DOB

35-37

**SIRADIŞI BİR ADAM
SELMAN ADA**

İhsan Toksöz

40-42

**ODAMER 2011 - 2012
SEZON ETKİNLİKLERİ**

GÖTEBORO

İsveç'te Göteborg Opera Evi

Sommar
Verandan

KÖK & BAR

Enter från Kiosken

Göteborg Opera Evi' nin girişi. Foto: Ömer Eğecioğlu

Göteborg opera evinin Göteborg limanından görünüşü.
Foto: Jens Karlsson.

İsveç'te Göteborg Şehrinin Opera Evi

Ömer Eğecioğlu
Santa Barbara, CA, ABD
omer@cs.ucsb.edu

Göteborg, İsveç'in ikinci büyük şehri. Yine de, bir milyona bile ulaşmayan nüfusu ile çok büyük bir şehir sayılmaz. Ülkenin batı kıyısında kuruluşu 17. yüzyıla gidiyor. Şehir meydanında kurucu kral II. Gustav Adolf'un "İstediğim şehir işte burada kurulacak" derken ve parmağı ile de kentin yerini işaret ederken yapılmış bir heykeli var. Uzun süre gemi yapımı ve denizcilik sanayisi ile büyüyüp gelişmiş olan şehirde 21. yüzyılda artık bunlardan pek bir eser kalmamış.

Göteborg'lular, daha doğrusu ülkenin batısında yer alan Västra Götaland bölgesinde yaşayanlar, şehir limanında büyük bir alanda yer alan eski bir ambarın yerine günümüzün en modern opera evlerinden birini kurmuşlar.

Bugünkü Göteborg Opera Evi'nin bitirilip hizmete girdiği yıl 1994. Bu yeni opera evinin yapılıp oraya taşınmasından önce opera evi şehrin çok merkezi bir yerinde bulunan ve Grand Teater adı ile bilinen yapıydı. Bu eski opera evinin kuruluş tarihi 1859. Orijinal amacı ise seyyar toplulukların uğrayıp temsil verebilecekleri bir mekan yaratmaktı.

Yapımı üç sene süren yeni opera evinin yapılıp yapılmaması konusunda Göteborg şehrinde ortaya çıkan tartışmalar ise neredeyse yetmiş sene sürmüştü. Bunun nedeni ise kısaca şöyle.

1907 yılına varıldığında Göteborg şehri kendi performans sanatları topluluğunu kurmaya karar verdi. Şehrin kendi orkestrası, balerinleri ve opera sanatçıları olacaktı. Ama isminde yer alan "büyük" anlamı "Grand" sözcüğüne rağmen, şehrin tiyatro binası oldukça

küçüktü. Sahneye koyma yönünden bir sürü problemi beraberinde getirmişti. Örneğin dekorların ve kostümlerin yapılabileceği çalışma mekanları düşünülmemişti. Çalışma odaları, ofisler ve idari işler için gerekli yer bulunmuyordu. Bu nedenle şehrin çeşitli yerlerinde bu işlerin yapılabileceği yerlerin kiralınması gerekiyordu. Bugün de olduğu gibi 20. yüzyılın başında da bunları ayarlamak çok zordu. Tiyatro, opera ve bale gösterilerinin hazırlanması bu nedenle fazla zaman ve lojistik destek gerektiriyordu. 1920'lerin başında bu duruma karşı itirazlar başladı. Sanatçılar yeni bir bina istediler. Ama Göteborg sakinleri buna razı olmadılar. Yeni bir opera evinin çok masraflı olacağı, kentin hali vakti yerinde olmayanlarının da bu masrafı paylaşmasının doğru olmayacağını düşünüyorlardı. Göteborgluların yıllarca süren tartışmasıyla geciken opera evi yapımının öyküsü işte böyle sürdü gitti..

LİMAN AMBARINDAN GEMİ ŞEKLİNDE OPERA BİNASI

Nihayet 1980'lerin başında Göteborg şehri ile Göteborg'un da içinde olduğu Västra Götaland bölgesi şehre yeni bir opera binası yapmaya karar verdiler. Bu sadece şehrin değil bütün eyaletin opera evi, opera topluluğu da bütün bölgenin opera topluluğu olacaktı. Ve de öyle oldu gerçekten. Günümüzde opera, dans ve orkestra olarak topluluk, İsveç'in batısındaki diğer şehirlerde ve önemli yerleşim merkezlerinde konserler vermekte ve gösteriler sunmaktadır.

Opera binasının yapılmasının ilk etabında bir mimari yarışma yapıldı. Bu yarışmayı kazanan mimar Jan Izikowitz oldu. Kazanan projede ana fikir Göteborg Opera Evi'nin şehrin limanında yatan bir gemiye benzemesiydi. Dinleyiciler geminin ön tarafından, opera çalışanları ise arka tarafından bineceklerdi.

Gerçekten de yerler bir geminin güvertesini andıracak şekilde ve ahşaptan yapılmış. Kiraz ağacı kullanıldığı için bu güverte koyu renkli. Foyerden ana salona giriş, merdivenlerle çıkılan kavisli duvarları ile bir ikinci güverte gibi görünüyor. Yukarı çıkıp salondaki yerinizi aldığınız zaman geminin personeli sizi bambaşka bir dünyaya, bir hayal dünyasına götürmek üzere diğer taraftan sahneye çıkıyorlar.

ANIT

Foyerdeki geniş camlardan bu geminin ön tarafına doğru baktığınızda, liman ile binanın arasındaki geniş alanda, boyu altı metreyi aşan sert bir kaya parçasından yapılmış bir heykel görülüyor. Bu heykelin tepesinden fışkırıp yanından aşağıya doğru gece gündüz akan bir su var. Burası Jussi Björling Meydanı. Bu yıl bütün İsveç'te bu ünlü İsveçli tenorun (1911-1960) yüzüncü doğum yıldönümü kutlanıyor. Buradaki anıt bize

Jussi Björling meydanından Göteborg opera evine bakış. Soldaki heykel İsveçli ünlü tenor adına dikilen anıt. Foto: Ömer Eğecioğlu.

Göteborg şehrinin Grand Teater adıyla bilinen eski opera evinin içi. Foto: Ingmar Jernberg.

Björling'in sanatını ve güçlü sesini hatırlatmak için dikilmiş. Anıttan yirmidört saat boyunca akan su, Björling'in bitmez tükenmez nefesini ve pürüzsüz sesini ifade etmekte. Anıtın Göteborg açıklarındaki takımadalardan getirilmiş olan sert kayası ise kuvvet ve sağlamlığı ve sanatçının gücünü simgeliyor.

Foyerin ortasında, tavandan sarkıtılmış olan bir Çin nehir kayığı içinde, 1745 yılında Şanghay'dan Göteborg'a değin otuz ay süren bir yolculuktan sonra şehrin birkaç kilometre açığında batan Gothenburg gemisinin yükü olan Çin porselenlerinin parçaları var. Orjinalleri kırmızı-mavi olan bu porselenlerin kırmızı renkleri zamanla beyaza dönüşmüş, şu anda görünümeleri mavi-beyaz. Deniz altındaki 250 senelik sessiz uyuklarından kaldırılıp buraya taşınan bu porselenler şimdi Göteborg Operası'nın girişinde dinleyicileri selamlıyorlar.

Göteborg Operası ne özel bir şirkete ne de İsveç devletine ait. Operanın idaresi Västra Götaland bölgesinin elinde bulunuyor. Topluluğun görevi opera, bale ve müzikalleri bütün bölgeye götürmek. Bu amaç için kullanılan üç sahnenin iki tanesi Göteborg'daki yeni opera evinde bulunuyor. Üçüncü sahne ise Skövde şehrinde. Buna ek olarak topluluğun bütün yıl boyunca bölgede gerçekleştirdiği turneler var. Örneğin, 2009-10 sezonunda topluluğun sopranolarından Carolina Sangren, Mozart'ın eşini tema olarak kullandığı "Bayan Mozart" adlı programı ile bölgede 51 değişik yerleşim merkezinde konser vermiş.

Operanın sanatçı kadrosunda orkestra, dansçılar ve şarkıcılar olarak toplam 200 kişi bulunuyor. Tabii ki buna ek olarak her sezon yer verilen misafir sanatçılar var.

Her yıl programda bir müzikale de yer veriliyor, ancak müzikallerin sürekli kadrosu yok. Yer alacak sanatçılar her yıl yeniden seçiliyorlar. 2011-12 sezonunun müzikali, Batı Yakası Hikâyesi (West Side Story). Operanın alkış toplamayan kadrosunda ise 500 kişi bulunuyor. Örneğin; opera binasının temizliğinden sorumlu olan ve tam zaman çalışan 50 temizlikçi var. Toplam alanı 29.000 metrekare olan Göteborg Opera Evi 11 katlı ve 1117 odadan oluşuyor! Yani temizlik için 50 kişinin kullanılması o kadar şaşılacak birşey değil. Hafta sonları verilen açıklayıcı opera turlarında gruptan ayrılanların binada kaybolduğu bile olmaktadır.

HER SEZONUN İLK TEMSİLİ DEKORSUZ!

Opera her sezona bir operanın dekorsuz sahne performansı ile başlıyor. Böylece kültürel etkinliklerin başlangıç ayı Eylül yerine Ağustos ayı oluyor. Bu uygulama topluluğun repertuvarına genellikle az duyulan eserlerin de alınmasını sağlıyor. Son senelerde bu şekilde sunulan operalar arasında Rossini'nin Cezayir'de bir İtalyan Kızı ve Verdi'nin Attila'sı var.

AVRUPA'NIN EN BÜYÜK OPERA SAHNESİ

500 metrekare alanı ile operanın ana sahnesi Avrupa'nın en büyük opera sahnesi oluyor. Sahne bir uçtan bir uca 80 metre. Ana sahneyi çeviren yan sahnede ise üç ayrı operanın dekoru aynı anda tutulabiliyor. Böylece büyük repertuar opera topluluklarının yaptığı gibi, gündüz bir operanın provası yapıldıktan sonra aynı akşam başka bir opera sahneye konulabiliyor. Bu sayede opera topluluğunun repertuarı ve programı renkli bir hal alıyor.

Göteborg Operası'nın 1300 kişilik büyük salonu.
Foto: Jens Karlsson.

Sahne iki kat yukarı veya aşağı oynatılabilir ve dönebilir. Sahnenin önünde 90 kişilik orkestra çukuru bulunuyor. Ana salondaki koltuk sayısı 1300. 2010-11 sezonunda perde 220 kez açılmış. Toplam satılan bilet sayısı ise 230.000. Bu toplam kapasitenin %80 civarına yakın. İskandinav ülkelerinin opera toplulukları arasında satılan bilet yüzdesi itibarıyla, Göteborg Operası ile yarışabilen tek opera Oslo Operası.

30.000 YUMURTA İLE YAPILAN BOYA BİR ASIR DAYANACAK

Salonun akustik olarak mükemmel olması için çok şey yapılmış. 18. yüzyıldan beri bilindiği şekilde salon kutu gibi değil de akustik özellikleri daha üstün olan at nalı şeklinde planlanmış. Bu özelliği ile Göteborg Opera binası, Avrupa'nın akustik üstün olan diğer opera salonları arasındaki yerini alıyor. Salonun ilginç bir diğer özelliği ise duvarları için kullanılan boya. Bu boya beziryağı ve yumurta karışımı bir harç kullanarak elde edilmiş. Kullanılan yumurta sayısı 30.000. Bu boyanın istenildiği gibi kuruması ise 6 ay almış. Bir asır dayanması bekleniyor.

Göteborg opera evinin kuşbakışı görünümü.
Foto: Ömer Eğecioglu.

Salonun tavanından aşağıya sarkan bir Kristal avize yok! Onun yerine aşağıya inebilen bir balkon sistemi konmuş. Birkaç yıl önce sunulan Mary Poppins müzikalinin her gösterisinde Mary Poppins, eserin finalinde şemsiyesi ile sahneden dinleyicilerin ortasında ve yerden 24 metre yukarıda yer alan bu balkona uçarak bitirmiş temsili.

Operanın peruk ve makyaj bölümünde onbir kişi çalışıyor. Bunların her biri üç yıl konularında eğitim görmüşler. Peruk için kullanılan saçlar ise gerçek insan saç. Nereden alınıyor dersiniz; tabii ki Çin'den.

Bütün dekorlar binanın içinde yer alan özel atelyede yapılıyor. Dekorların bu atelyeden sahneye taşınması yakınlığından dolayı çok kolay. Eski opera salonunda ise dekorların yapıldığı atelye salondan üç kilometre uzaktaki atelyeden zar zor taşınmak durumundaymış.

KIRKTAN FAZLA KUYRUKLU PİYANO VAR!

Şarkıcıların stüdyoları olarak kullanılan odalarda ise kırkı aşkın kuyruklu piyano ve bunlara ek olarak da çok sayıda duvar pianosu var. İlginç gelen nokta şudur ki; büyüklüğüne rağmen şirketin tam zamanlı bir piyano akortçusu yok!

Göteborg Operası'nın ilk açılışında, 1994-95 sezonunda Mozart'ın Figaro'nun Düğünü operası, Don Giovanni operaları, Puccini'nin Madame Butterfly'ı, Verdi'den Aida ve Wagner'den Uçan Hollandalı operası sahnelenmiş. Bunlara ek olarak çok sayıda bale ve konser de yer almış.

2011-12 sezonunda ise Göteborg operasının programı şöyle: Richard Strauss'un Salome'si, Verdi'nin Tosca'sı, Donizetti'nin Lucrezia Borgia'sı, Mozart'ın Sihirli Flüt'ü, ve Shostakovich'in Lady Macbeth of Mtsensk operası.

Kaynakça:

Bertil Böös, Jan Izikowitz, Magnus Knutsson, GöteborgsOperan - arkitektens skisser (The Gothenburg Opera House - The Architect's Sketches), Elovisa Förlag, Göteborg, 1993.

Ingrid Arensberg, Göteborgs Operan i Hamn, Göteborg, 1994.

Från Aniara till Abba, A look at Göteborg Opera's first ten years, Göteborg Opera, Ocak 2004.